

Brief van Hof ter Saksen

Beste,

Terwijl de oranjetip en het citroentje (neen geen frisdrankje uit de cafetaria) weer schitterend in de lentezon dansen, komen ook de eerste paardenstaarten uit de grond gepriemd. Tijd dus om orde op zaken te stellen, want die voorhistorische overblijvers hebben een taaie groeikracht. Zij zijn de verre nazaten van een oud plantengeslacht dat zijn bloeitijd kende in het carboon, zo'n 250 miljoen jaar geleden.

Wat verder in het park staat een Gingko Biloba (Japanse notenboom, maidenhair tree) 144 miljoen jaar geleden waren er ten minste 11 soorten verspreid over Azië, Europa en Noord-Amerika. Zelfs 213 miljoen jaar geleden, in het tijdperk van de dinosauriërs bestonden er al 2 soorten Gingko's. Door klimaatveranderingen verdwenen zij langzaam van onze aarde. Men dacht dat de boom uitgestorven was, tot in 1691 de Duitse arts en botanicus, Engelbert Kaempfer de boom herontdekte in Japan. De Duitser was daar in dienst van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. In 1730 werd vermoedelijk de eerste boom geplant in Europa in de Botanische tuin te Utrecht. Hij staat er nog in 'De Oude Hortus', Lange Nieuwstraat 106. Maar de boom in Hasselt in de Dorpsstraat 137 te Geetbets blijkt dikker te zijn, dus...

De zaden van de Gingko zijn in Japan nog steeds een onmisbaar bestanddeel in de zenkeuken. Ontdaan van het kleverige vruchtvlies lijken het grote pistachenoten. Wanneer de vruchten vergaan stinken ze. Daarom worden er hier meestal mannelijke bomen geplant. Gekookt zijn de zaden zoetig zoals gebakken aardappelen. Ze worden ook geroosterd opgediend als delicatessen bij huwelijken en feesten. Het waaiervormig herfstblad is een goede en mooie boekenlegger: door de insectenwerende eigenschappen gaan zilversjes en boekenluizen op de vlucht en blijft uw bibliotheek gevrijwaard.

Het stemt tot nadenken dat deze bomen overleefden, daar waar de dino's het lieten afweten. Hoe hoger in de evolutie, hoe gevoeliger voor 'klimaatveranderingen'. Dus laten wij mensen maar wat nederiger zijn. Delaatst vermoede catastrofe van die aard dateert van rond 10.500 jaar voor Christus. Toen verdween een oerbeschaving, geen primitieve holbewoners, maar een gevorderde beschaving die een wetenschappelijke kennis had vergelijkbaar met de onze. Geven wij er, bij gebrek aan beter, de naam "Atlantis" aan.

Bomen kunnen in minder gunstige leefomstandigheden een kleinere vorm aannemen en toch overleven. Dieren kunnen dat niet. Er bestaat niet iets als een 'leeuwkje', een leeuw met gereduceerde eigenschappen. Bomen hebben dat wel: bonzaï bijvoorbeeld, en de miniatuurbomen in hooggebergtezones. Van aanpassingsvermogen gesproken!

Maar bomen kunnen niet alleen de atoombom overleven – zie de Gingko in Hiroshima die terug uitliep na de bom – zij kunnen ook emoties opwekken. Wij besluiten met, en sluiten ons aan, bij de woorden van de Chinese dichter Nikoya Xiu: (in vertaling: Boom)

Je zal er zijn wanneer ik er niet meer ben.
Je takken droegen mijn herinneringen en dromen,
Je bladeren fluisterden duizendmaal
Hoe ik de aarde liefhad.
Daarom wil ik je nu omarmen
en je silhouet koesteren in mijn hart.

Voor de blik die alleen maar onderzoekt, blijft een boom een object met onderdelen en eigenschappen, maar voor wie 'Gij' vermag te zeggen kan de boom zich manifesteren als een levende totaliteit en is er sprake van een voorafschaduw van wederkerigheid (M. Buber). Als dat geen statement is van een boom! Wie meer over de relatie tussen natuur, landschap en aarde wil lezen raad ik 'Met open zinnen' aan van Ton Lemaire (Ambo, Amsterdam) Al lezende kan een mens met het hart op de juiste plaats daar nog een stil van worden. Het is een pleidooi voor de herontdekking van de aarde en voor het samengaan van het esthetische, spirituele en ecologische in een andere, poëtische omgang met de wereld.

Tot wat het surfen op gedachtengolven allemaal kan leiden. Keren we terug naar onze Ginkgo. Op Ter Saksen vond ik er 3. Twee in de moerastuin: links van het ingangspoortje, de andere in het midden boven de waterpoel. Een groter exemplaar staat in border E (te vragen aan het personeel). En zoeken maar.....

Simon